

JAN PRUSZYŃSKI

OCHRONA ZABYTKÓW W POLSCE

GENEZA
ORGANIZACJA
PRAWO

Państwowe Wydawnictwo Naukowe
Warszawa 1989

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	5
Wstęp	7

Część I

PODSTAWOWE POJĘCIA OCHRONY ZABYTEKÓW

Rozdział pierwszy. Definicje i zakres ochrony	15
1. Dobro kultury, zabytek, pomnik	15
2. Otoczenie zabytku. Krajobraz kulturowy	21
3. Zabytek ruchomy, zabytek nieruchomy, zabytek niematerialny	23
4. Muzeum, kolekcja	25
5. Wartość zabytku	26
6. Konserwacja, rewaloryzacja, rekonstrukcja	29
Rozdział drugi. Ewolucja kryteriów ochrony zabytków	33
1. Przesłanki ogólne	33
a. Zróznicowanie przedmiotu ochrony	34
b. Polityka konserwatorska	36
c. Prawo w ochronie zabytków	38
d. Uznanie za zabytek	39
2. Wartość materialna zabytku	41

Część II

GENEZA OCHRONY ZABYTEKÓW

Rozdział trzeci. Początki ochrony i konserwacji zabytków	46
1. Uwagi ogólne	46
2. Geneza zabytków i ich ochrony w Polsce	50
3. Sytuacja prawna i organizacyjna ochrony zabytków pod zabo- rami	54
a. Zabór rosyjski	56
b. Zabór pruski	60
c. Zabór austriacki	63

Rozdział czwarty. Organizacja ochrony zabytków w odrodzonej

Polsce	72
1. Charakter ochrony. Towarzystwo Opieki nad Zabytkami Prze- szłości	72
2. Zakres przedmiotowy ochrony zabytków	75
3. Organizacja państwowej służby konserwatorskiej	79
4. Inwentaryzacja zasobu zabytkowego	89
5. Organizacja muzealnictwa	92
6. Rewindykacja zabytków	97
7. Wykonawstwo konserwatorskie	106

Rozdział piąty. Sytuacja zabytków w latach wojny i okupacji

1939 - 1945	108
1. Ochrona zabytków na wypadek wojny	108
2. Zniszczenia wojenne. Charakter niemieckich regulacji prawnych	110
3. Ochrona zabytków z działalności państwa podziemnego	115
4. Straty zasobu kulturalnego	119

Rozdział szósty. Początki ochrony zabytków w Polsce Ludowej

1. Założenia polityczne	125
2. Organizacja ochrony	130
3. Rewindykacja. Odszkodowania	137
4. Reorganizacja muzealnictwa. Składnice muzealne	147
5. Odbudowa zabytków	160

Rozdział siódmy. Zagospodarowanie zabytków nieruchomych

1. Przesłanki ogólne	167
2. Stan posiadania i wykorzystania obiektów	169
3. Działalność rozbiórkowa. Uchwała 666	174

Rozdział ósmy. Próby regulacji prawnej zagadnień ochrony

1. Ocena potrzeb i przesłanek prawnej ochrony zabytków	181
2. Projekt ustawy o ochronie zabytków	191
3. Ewidencja i inwentaryzacja zabytków	198
4. Klasyfikacja zabytków architektury i budownictwa	204
5. Dokumentacja zabytków	209

Część III

ORGANIZACJA OCHRONY ZABYTEKÓW W ŚWIELE OBOWIĄZUJĄCEGO PRAWA

Rozdział dziewiąty. Ustawowa regulacja muzealnictwa i ochrony zabytków

1. Założenia ogólne	213
2. Rzeczowy zakres ochrony	216
3. Rejestracja zabytków	218
4. Oczywisty charakter zabytkowy	227

Rozdział dziesiąty. Organizacja ochrony zabytków	230
1. Odpowiedzialność i obowiązki w sferze ochrony	230
2. Naczelny organ ochrony zabytków	236
3. Departament Ochrony Dóbr Kultury, Muzeów i Plastyki. Generalny Konserwator Zabytków	239
4. Wojewódzki konserwator zabytków	243
5. Kolegialne organy opiniodawcze i doradcze	252
6. Społeczna opieka nad zabytkami	255
Rozdział jedenasty. Muzea i zbiory publiczne i prywatne	262
1. Charakter prawny muzeum	262
2. Muzealia	271
3. Stan muzealnictwa i kontrola zasobu	277
4. Charakter zabytków sztuki kościelnej	281
5. Kolekcjonerstwo prywatne	284
Rozdział dwunasty. Realizacja ochrony zabytków nieruchomych	288
1. Planowanie przestrzenne. Otoczenie zabytku	288
2. Wykonawstwo konserwatorskie	291
3. Instytucje wykonawstwa konserwatorskiego. Przedsiębiorstwo Pracownie Konserwacji Zabytków	296
4. Użytkowanie zabytków	303
a. Zabytki nieruchome	307
b. Zabytki ruchome	309
Rozdział trzynasty. Obrót dobrami kultury	312
1. Kryteria ogólne	312
2. Zabytki ruchome. „Desa”	316
3. Zabytki nieruchome	321
4. Obrót zagraniczny	323
5. Rzeczoznawstwo. Ocena i wycena obiektów zabytkowych	334
Rozdział czternasty. Odpowiedzialność karna i administracyjna w ochronie zabytków	341
1. Uwagi ogólne	341
2. Przepisy przeciw ochronie zabytków	351
3. Postępowanie karne w sprawach dotyczących ochrony	359
4. Postępowanie administracyjne w sprawach naruszenia obowiązku	364
Zakończenie	368
Wybrane pozycje bibliograficzne	369